

HET STUDIEJAAR 1930-1931

REDE, UITGESPROKEN OP DEN
14^{EN} SEPTEMBER BIJ DE OVER-
DRACHT VAN HET RECTORAAT
DER LANDBOUWHOOGESCHOOL

DOOR

IR. M. F. VISSER

HET STUDIEJAAR 1930-1931

REDE, UITGESPROKEN OP DEN 14EN SEPTEMBER 1931 BIJ DE OVERDRACHT
VAN HET RECTORAAT DER LANDBOUWHOOGESCHOOL DOOR

IR. M. F. VISSER

Mijne heeren curatoren, professoren, lectoren, ambtenaren en studenten dezer Hoogeschool, benevens gij allen, die mij wel het genoeg wilt doen de volgende rede over de gebeurtenissen van het afgelopen jaar aan te hooren, dames en heeren!

Beginnende met de personalia moet ik den zwaren slag in Uw herinnering terugroepen, die den Landmeterscursus getroffen heeft door het overlijden van den Lector H. F. VAN RIEL. Met hem is iemand heengegaan, die door zijn groote gaven en noesten arbeid een steunpilaar van den cursus was geworden. Zijn taak was zoo veelomvattend, dat zijn heengaan zeker nog jaren als een ernstig verlies, zoowel voor den cursus als voor de wetenschap zal worden gevoeld.

Dat de overledene door zijn persoonlijke eigenschappen bij ieder zeer hoog stond aangeschreven, behoef ik voor hen, die de gevoelvolle rede van den Voorzitter van het College van Bestuur van den Landmeterscursus, collega DIEPERINK, bij het graf hebben aangehoord, niet te herhalen. Ook de Senaat heeft in een brief van rouwbeklag aan de weduwe daarvan getuigd.

Het bestuur van den Landmeterscursus heeft onverwijld stappen gedaan om te komen tot de voorziening in de ontstane vacature; de Regeering heeft met te prijzen voortvarendheid den voorgestelde benoemd, zoodat in het nieuwe studiejaar de colleges zullen worden gegeven door den Lector J. M. TIENSTRA, landmeter van het Kadaster, Redacteur van het Tijdschrift voor Kadaster en Landmeetkunde, in wien wij hopen en verwachten een waardig opvolger voor VAN RIEL te hebben gekregen.

De vlugge behandeling van deze vacature is in dit geval zeker voor den Landmeterscursus bijzonder aangenaam, aangezien intusschen door de eervolle benoeming van den Lector Mr. A. VAN DER DEURE tot Lid van Gedeputeerde Staten van Gelderland een tweede vacature is ontstaan. Het voorstel tot voorziening daarin zal binnenkort uitgaan.

Nog steeds bij den Landmeterscursus blijvende moet ik nog het overlijden memoreeren van een zijner studenten, namelijk M. H. M. STIEGER, wiens jonge leven ten gevolge van een ongeluk bij het baden werd afgesneden.

Verder wil ik nog den oudgediende J. WEGENAAR, tuinman tevens concierge bij de afdeeling Boschbouw, gedenken, die ons dit jaar door den dood ontviel.

De gezondheid van collega BLAAUW noopt hem zich nog steeds in zijn werk te beperken. Toch meen ik uit het feit, dat het hem weder mogelijk is geweest voor de afdeeling voor wis- en natuurkunde der Koninklijke Academie van Wetenschappen een voordracht te houden, eenigen voortuitgang te mogen constateeren, waarmede wij hem en de hoogeschool ten zeerste gelukwenschen.

Een gelijke dubbele gelukwensch zij uitgesproken voor het feit, dat VAN SLOGTEREN gespaard bleef bij het meemaken van een ernstige spoorwegramp in Engeland.

Collega JESWIET verdient den dank der Landbouwhoogeschool voor zijn besluit, niet in te gaan op een aanbod voor een professoraat aan één der Universiteiten.

Zooals mijn twee voorgangers reeds mededeelden, was ná het aftreden van Prof. ABERSON nog een gedeelte van het onderwijs in de scheikundige vakken onverzorgd gebleven. Door de benoeming van Dr. H. J. C. TENDELOO tot lector in de physische en colloïdchemie is hierin inmiddels voorzien. Dr. TENDELOO aanvaardde den 2en Februari zijn taak met het uitspreken van een rede, getiteld: „Localisaties op grensvlakken”.

Nog juist in het vorige studiejaar heeft de Bond van Eigenaren van Ned. Ind. Suikerondernemingen bij het College van Curatoren en den Senaat de eerste stappen gedaan om te komen tot uitbreiding van het aan de Landbouwhoogeschool gegeven onderwijs op het speciale gebied van de rietsuiker. De weg, welke gekozen is om daartoe te geraken, heeft geleid tot de stichting van een „Fonds ten behoeve van de opleiding van Suikergeëmployeerden”, welk fonds bij Koninklijk Besluit van den 12en Juni 1931 aangewezen is als bevoegd om aan de Landbouwhoogeschool een bijzonderen leerstoel te vestigen en daarvoor een hoogleeraar te benoemen voor het geven van onderwijs in de cultuur van het suikerriet.

Aangezien hiermede voor het eerst deze in onze wet voorziene figuur van bijzonder hoogleeraar aan onze hoogeschool haar intrede doet, zij in het kort vermeld in welke opzichten deze verschilt van den buitengewonen hoogleeraar.

Terwijl de buitengewone hoogleeraar:

- a. wordt benoemd door de Koningin en gesalarieerd vanwege het Rijk;

b. in het gebruik van lokalen en hulpmiddelen gelijk staat met den gewonen hoogleeraar;

c. zitting heeft in den Senaat met raadgevende stem;

d. examen afneemt;

geldt voor den bijzonderen hoogleeraar:

a. dat hij, voor zoover hij in het bezit is van een doctoralen graad in de wetenschap, waarin hij les zal geven, wordt benoemd en gesalarieerd door een door de Koningin als bevoegd tot het vestigen van een leerstoel aangewezen vereeniging;

b. dat hij gebruik mag maken van de lokalen enz. onder door curatoren te stellen voorwaarden;

c. dat hij zitting heeft in den Senaat met raadgevende stem, voor zooverre de Senaat hem daartoe voordraagt en het Curatorium der hoogeschool hem daarna dat recht verleent;

d. dat hij examen mag afnemen in de door hem onderwezen vakken met goedvinden van den Senaat en ná goedkeuring door het Curatorium der Landbouwhoogeschool.

Het zal U duidelijk zijn, dat deze in de Wet gegeven restricties slechts beoogen aan de Hoogeschool een zeker recht van verweer te geven, indien de Vereeniging een minder doelmatig gebruik zou maken van de haar verleende macht. Zoo niet, dan is de positie van den bijzonderen hoogleeraar vrijwel gelijk aan die van den buitengewonen hoogleeraar.

Inmiddels heeft de Raad van Bestuur, na overleg met het Curatorium van de stichting, bestaande uit de H.H. Mr. D. FOCK, voorzitter, Dr. H. COLIJN en Mr. A. J. A. A. Baron VAN HEEMSTRA, leden, als eersten hoogleeraar voor den ingestelden leerstoel Dr. J. M. GEERTS, oud-onderdirecteur van het Proefstation voor de Javasuikerindustrie te Pasoeroean en oud-landbouwkundig adviseur van de Nederlandsch-Indische Landbouwmaatschappij te Soerabaia, aangewezen, die waarschijnlijk reeds in de volgende maand zijn inaugureele rede te dezer plaatse zal uitspreken.

Hoewel vanzelfsprekend de Senaat de voorkeur zou hebben gegeven aan de benoeming van regeeringswege van een tweeden gewoonhoogleeraar voor den Tropischen Landbouw, zoo wil ik hier uitdrukkelijk aan den B. E. N. I. S. O. onzen dank uitspreken voor zijn initiatief in dezen om te komen tot de stichting van den leerstoel en Curatorium en Bestuur voor de uitnemende keuze van de eerste bezetting. Wij zijn overtuigd, dat onze collega VAN DER STOK, met wiens geheele instemming en medewerking zoowel stichting als benoeming hebben plaats gevonden, in den benoemde een grooten steun zal vinden door van zijn veel omvattende taak het voorname deel „de cultuur van het suikerriet” aan hem over te dragen.

De personalia vervolgende, wil ik vermelden, dat werden benoemd: de hoogleeraar Dr. E. REINDERS tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw; de Consulent L. VAN GIERSBERGEN tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau; de Plantkundige Dr. M. J. SIRKS tot Honorary Fellow van den Royal Horticultural Society, London, terwijl aan dezen plantkundige tevens werd verleend de zilveren Veitch Memorial Medal van dezelfde vereeniging; de H.H. BEEKMAN, DIEPERINK, ROEPKE en TENDELOO tot lid van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Verscheidenen van onze docenten en ambtenaren werden in de gelegenheid gesteld studiereizen naar het buitenland te maken.

Collega TE WECHEL keerde einde November terug van zijn, in opdracht van den Minister van Koloniën ondernomen studiereis naar Nederlandsch-Indië.

Onder leiding van de hoogleeraren BAKKER, BROEKEMA, MAYER GMELIN en mijzelf werd met de studenten een excursie gemaakt naar de Wanderausstellung der Deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft te Hannover, van welke gelegenheid BROEKEMA tevens gebruik maakte om den studenten o.m. de werking der bekende „Versuchsringe“ in de practijk te toonen.

Collega DIEPERINK woonde met VAN RIEL het IIIe Internationale Kongress für Photogrammetrie en het IVe Internationale Kongress der Geodeten te Zürich bij.

VAN DER BURG werd benoemd in de delegatie, welke de Nederlandsche Regeering op het te Kopenhagen gehouden Internationaal Zuivelcongres vertegenwoordigde, terwijl OLIVIER deelnam aan het te Parijs gehouden Congrès des Techniciens du Caoutchouc en de Lector VERSCHUUR aan het aldaar gehouden Onzième Congrès de Chimie Industrielle.

De Hoogleeraren QUANJER en ROEPKE waren aanwezig op de bijeenkomst der Deutschen Botanischen Gesellschaft te München (Westfalen), waar de eerstgenoemde een voordracht hield over virusziekten.

De Directeur van het Instituut voor Plantenveredeling BROEKEMA en de plantkundige Dr. M. J. SIRKS woonden de vergadering der Association Internationale des Sélectionneurs de Plantes de grande Culture te Berlijn bij en Dr. SIRKS eerder de vergadering der Commission Internationale de Coördination Agricole van het I. I. A. te Rome. Voorts hield Dr. SIRKS aan de Universiteit te Gent een aula-vordracht.

COLLEGA SPRENGER bracht een bezoek aan de instituten der landwirtschaftlichen Hochschule te Bonn, aan de proefvelden te Godesberg ter bestudeering van de proefnemingen met electriche verwarming en aan de Staatliche Lehranstalt für Wein-, Obst- und Garten-

bau te Geisenheim, terwijl VAN BAREN — buiten bezwaar van de schatkist — een studiereis naar Midden-Duitschland ondernam ter bestudeering van de daar toegepaste inrichting van de bodemkundige kartering.

De Rijkslanbouwingenieur Ir. Y. BROUWERS bezocht de Wanderausstellung te Hannover en de Rijkslanbouwarchitect H. J. VAN HOUTEN de Deutsche Bau-Ausstellung te Berlijn, beiden ter vermeerdering van hun voor het uitbrengen der Instituutsadviezen noodige kennis; de assistent Ir. O. BANGA in het belang van de onderzoekingen op het gebied van het bewaren van tuinbouwproducten door middel van kunstmatige koude, de proefstations East Malling, Long Ashton, Cheshunt en het Low temp. Research Station te Cambridge.

De phytopatholoog Ir. H. VAN VLOTEN nam deel aan het Congrès international du Bois et de la Sylviculture te Parijs, waar hij eene voordracht hield over ziekten van de Douglasspar.

De assistent Dr. H. J. VENEMA was gedurende vier maanden werkzaam aan het Internationaal Mediterraan en Alpen Geobotanisch Station te Montpellier, terwijl de Rockefeller Foundation Dr. H. BLEIER in staat stelde geruimen tijd aan het Instituut van Prof. GRÉGOIRE te Leuven te arbeiden.

Alvorens van het hoofd „personalia”, althans voor zoover deze aan de Landbouwhoogeschool verbonden zijn, af te stappen, rest mij nog de verheugende mededeeling, dat de landbouwkundige J. G. OSSEWAARDE en de vast-assistent J. H. J. VAN DE LAAR, beiden landbouwkundig ingenieur, in den loop van dit studiejaar den titel van Doctor in de Landbouwkunde hebben behaald.

Hierbij aanknoopende zij nog vermeld, dat in dit jaar verder nog de H. H. C. E. VAN DER ZIJL, E. DE VRIES, P. H. BURGERS en A. M. P. A. SCHELTEMA gepromoveerd zijn, terwijl aan 30 personen het diploma van landbouwkundig ingenieur is uitgereikt.

Het aantal der Wageningsche studenten steeg tot 470, waarvan 15 ingeschreven stonden voor enkele lessen. Voor de eerste maal meldden zich 106 studenten aan tegen 117 in het vorige jaar. Deze kleine teruggang vindt zijn oorzaak in de huivering om voor Nederlandsch landmeter te gaan studeeren, waarop ik straks nog even terug kom.

De vertegenwoordiging van den Senaat door Rector magnificus en Secretaris had plaats o.a. bij het bezoek ten Hove, bij de jubilea van de Technische Hoogeschool en de Vrije Universiteit, benevens bij de onthulling van het Lorentz-monument.

Wenden wij ons thans meer bepaaldelijk van de personen tot enkele voor het onderwijs belangrijke punten, dan zou het waarschijnlijk vreemd aandoen, indien van dezen kant met geen enkel woord gereageerd werd op de kritiek, die in den laatsten tijd zowel van de zijde van de studeerenden als van de afgestudeerden

op de huidige regeling van ons onderwijs wordt uitgeoefend. Indien ooit, dan kan hier gezegd worden, dat de kritiek gemakkelijk is, waarmede allerminst bedoeld wordt, dat er aan dergelijke stukken niet veel en prijzenswaardig werk is besteed. Wel echter, dat het veel gemakkelijker is een bepaalde eigen meening onder woorden te brengen en in een tijdschrift te doen drukken, dan een meerderheid in den Senaat te vinden voor het doen van voorstellen tot ingrijpende veranderingen, een dito meerderheid in het Curatorium voor het overnemen van die plannen en een Regeering voor de uitvoering, althans indien daarmede gelijk gewoonlijk groote sommen zijn gemoeid. Zonder te willen zeggen, dat ik persoonlijk met de thans geldende regeling geheel accoord ga, wil ik toch wel verklaren dat de geuite critiek bij mij herhaaldelijk de gedachte doet opkomen: is het nu werkelijk noodig naast onze vier universiteiten, welk getal velen voor ons kleine land reeds te groot achten, nog een vijfde te plaatsen, zij het dan ook met een landbouwkundige tint?

Zoowel de reeds gememoreerde benoeming van een bijzonder hoogleeraar voor de Cultuur van het suikerriet, als de behandeling van het volgende punt wijst m.i. wel in de andere richting, terwijl ook in de rede van mijn voorganger dergelijke klanken te beluisteren zijn. Echter zij hier gemeld, dat opnieuw een commissie uit den Senaat aan den arbeid is getogen om aan de hand van de gevoerde critieken, benevens steunende op reeds oude senaatsrapporten in deze naar het betere te zoeken.

Voor eenige jaren werd in een vergadering van den Bond van Nederlandsche Tuinkunstenaars de wenschelijkheid betoogd aan te sturen op een opleiding van tuin- en landschapsarchitecten aan de Landbouwhoogeschool. Uit andere kringen werden pogingen gedaan om aan de Technische Hoogeschool mogelijkheden te openen, die in gelijke richting liepen. Op initiatief van de afdeeling der Bouwkunde van de Technische Hoogeschool werd een commissie ingesteld, bestaande uit twee vertegenwoordigers van elk der beide Hoogescholen, van den Stedebouwkundigen Raad en het Instituut voor Volkshuisvesting en van den Bond van Nederlandsche Tuinkunstenaars, welke commissie werd voorgezeten door een door den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw aangewezen persoon, en wel eerst door den heer L. A. SPRINGER te Haarlem en later door den heer E. D. VAN DISSEL te Utrecht. Inmiddels is van deze commissie een rapport verschenen. Het zoude mij te ver voeren hier dieper op dit rapport in te gaan. Ik volsta dan ook met uit de conclusies te vermelden, dat de commissie het noodzakelijk acht: 1e. dat zoo spoedig mogelijk te Wageningen een volledige hoogeronderwijs-opleiding tot tuin- en landschaparchitect worde ingesteld, voorloopig als afsplitsing van de richting Tuinbouw en in overeenstemming met het bij het rapport

gevoegde programma, 2e. dat te Wageningen een facultatief college worde ingesteld, ten einde den voor tuin-, land- en boschbouw studeerenden een inzicht te geven in de tuin- en landschapkunst.

Ondanks de huidige ongunstige omstandigheden wil het mij voorkomen, dat een opleiding als zoo juist aangegeven mogelijk is. Belangrijke financieele offers behoeft zij van de Regeering niet te vorderen. De Senaat heeft zijn zienswijze dan ook reeds ter kennis van Curatoren gebracht.

Is de inrichting van het onderwijs steeds een moeilijk punt, waarover veel verschil van meening bestaat, hetzelfde kan gezegd worden van het bestuur van onze geheele onderwijsinstelling. Terwijl bij de universiteiten een splitsing volgens de faculteiten, als het ware geheel voor de hand liggend, het groote complex in kleine groepen verdeelt, waarbij dan de faculteit als een meer blijvend deel is te beschouwen, welke haar eigen zaken behandelt en het College van Rector Magnificus en Assessoren als het in hoofdzaak naar buiten optredend tegenwoordigend lichaam, zoo is een dergelijke verdeling bij onze hoogeschool, althans naar onze meening, niet door te voeren. Het gevolg daarvan is, dat het College het verzamelpunt is van de wenschen van alle hoogleeraren, lectoren, docenten en beambten, welke, vergezeld van een wel overwogen advies, worden doorgezonden naar het College van Curatoren. De jaarlijksche wisseling der leden van ons College werd bij deze regeling wel als een zeer groot bezwaar gevoeld; immers het gevolg daarvan moet wel zijn, dat voldoende kennis dikwijls bij de beoordeeling der vragen ontbreekt, en zelfs, indien deze wel aanwezig is, dat dan toch de continuïteit in de beoordeeling ontbreekt.

Reeds in het vorige studiejaar zijn daarom de eerste stappen gezet om te komen tot een college met grooter stabiliteit, dat daardoor in staat zou zijn bepaalde vraagstukken met wat meer kennis van zaken te bekijken en daardoor uit den aard der zaak aan het College van Curatoren beter gefundeerde adviezen zou kunnen verstrekken. Die grootere stabiliteit is in twee richtingen gezocht, en wel in de verkrijging van een blijvenden eersten assessor en daarnaast in de benoeming van enkele vaste adviseurs.

Het eerste staat of valt met de mogelijkheid om in het corps van hoogleeraren enkelen te vinden, die naast de bereidheid om eenige jaren aaneen deze functie van secretaris van het college te vervullen, tevens beschikken over den zeker grooten tact, welke daarvoor noodig is, benevens over het vertrouwen van den Senaat, die ieder jaar opnieuw dezen zelfden hoogleeraar dan moet aanwijzen. Wij twijfelen er niet aan, of de Senaat beschikt over voldoende van die krachten om dit stelsel mogelijk te maken zonder van die functionarissen al te veel te vergen.

Voor den loop van dit jaar vonden wij collega BEEKMAN bereid deze functie op zich te nemen en het doet mij genoegen als eerste Rector, waaronder dit stelsel nu is geprobeerd, te kunnen verklaren, dat het bijzonder goed heeft voldaan. De Senaat heeft de consequentie aanvaard en denzelfden hoogleeraar ook weer voor het volgend jaar aangewezen.

Hiernaast zal het College van Rector Magnificus en Assessoren in het vervolg kunnen beschikken over enkele door den Senaat aangevozen adviseurs voor bepaalde zaken, zooals b.v. voor de financieele en wel speciaal begrotingsaangelegenheden, voor de bouwzaken en voor het onderwijs.

Ik mag hier nog aan toevoegen, dat de President-Curator zich gaarne bereid heeft verklaard om in den vervolge, meer dan tot heden gebruikelijk was, de zaken door besprekingen voor te bereiden. Dat daardoor menig misverstand, zoo licht het gevolg van schriftelijke behandeling tusschen twee colleges, zal worden voorkomen, en de afdoening van zaken zal worden bespoedigd, spreekt wel vanzelf. Ik spreek dan ook de hoop uit, dat de aangegeven wijzigingen de taak van de volgende colleges van Rector Magnificus en Assessoren ten nutte zullen komen.

Ik wensch nu nog eenige oogenblikken te wijden aan een bespreking van de gebouwen der Landbouwhoogeschool, een onderwerp, dat bijna steeds de volle maat in de verschillende rectorale reden heeft gekregen en welks bespreking bijna altijd in mineur was gesteld. Des te meer genoegen doet het mij in deze rede een iets vroolijker toon te kunnen aanslaan.

Dit geldt niet ten opzichte van het smartekind, het gebouw voor Zuivelbereiding. Terwijl mijn voorganger uit de Staatsbegroting kon aanhalen, dat er waarschijnlijk in 1930 nog met den bouw zou worden begonnen, kan ik slechts mededeelen, dat thans gewacht moet worden op het rapport van een door den Minister ingestelde nieuwe commissie ter bestudeering van het geheele vraagstuk van het wetenschappelijk zuivel-onderzoek in ons land. Nu zal ik allerm minst zeggen, dat een dergelijke commissie ook in dit geval nog geen nuttig werk zal kunnen verrichten, maar het zij mij toch geoorloofd de vraag te stellen, waarom deze eerst nu ingesteld wordt, en het te betreuren dat de instelling van een dergelijke commissie onafwijsbaar een zeer groot tijdverlies schijnt te moeten medebrengen.

Over ons tweede smartekind, waarvan de Rector VAN UVEN reeds in 1922 schreef: „het gebouw de Valk, waarin de afdeeling Landmeten en Waterpassen is samengeperst voldoet reeds lang niet meer aan de behoeften van deze afdeeling en van den zich gestaag uitbreidenden Landmeterscursus,” kan ik slechts melden, dat ik verwacht, dat de geruchten over een spoedigen bouw wel bewaarheid zullen worden.

De vraag, of de landmeterscursus al dan niet naar Delft zal worden verplaatst, het bekende strijdpunt van vele commissies, schijnt nog steeds haar oplossing niet te hebben gekregen. Voor de beslissing over de stichting van het nieuwe gebouw voor Geodesie hier in Wageningen was deze oplossing niet noodig, sinds de Senaat duidelijk had doen uitkomen, dat voor de afdeeling Landmeten en Waterpassen der Landbouwhoogeschool onafhankelijk van den Landmeterscursus een vrijwel even groot gebouw noodig is, en dat de verplaatsing van den cursus naar Delft voor 's Rijks financiën het tegendeel van een bezuiniging zou beteekenen. — Het niet meer geven van een vaste toezegging tot aanstelling als ambtenaar bij het kadaster aan die studenten, welke zich na afgelegd Propaedeutisch examen daarvoor aanmelden, gevoegd bij de geringe kansen om in de maatschappij buiten het kadaster een positie te verwerven, maakt, dat thans zich slechts weinigen voor den cursus opgeven. Het is de vraag, of dit niet op gelijke wijze, als het vorige jaar bij de houtvesters, tot gevolg zal hebben, dat er op een bepaald tijdstip niet over een voldoende getal geschoolde krachten zal kunnen worden beschikt.

Het bedrijfsgebouw voor de afdeeling Tuinbouwplantenteelt is in December gereed gekomen; men heeft daarin de beschikking gekregen over een nieuwe A. S.-koelmachine van 8000 cal., met bijbehorende 7 cellen, waarvan 3 alleen gekoeld, 3 gekoeld en verwarmd en 1 noch gekoeld noch verwarmd kunnen worden. De bedoeling met de installatie is den invloed van lage en hoge temperaturen op het bewaren van groenten en vruchten na te gaan, en het rijpen van vruchten uit de gematigde en tropische zone te bestudeeren, waartoe de gewenschte temperaturen tot op $1\frac{1}{2}^{\circ}$ C. constant gehouden kunnen worden. Er is verder nog een Ozon-apparaat van SIEMENS en SCHUCKERT, benevens een installatie voor het drogen van den oogst en de zaden.

Onze collega SPRENGER heeft in dit bedrijfsgebouw een prachtige uitbreiding van zijn werkgelegenheid gekregen; het eigenlijke Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt was door de bij den bouw toegepaste uiterste bezuiniging feitelijk van den beginne af te klein voor het vele werk.

Dat de arbeid, verricht aan deze afdeeling, ook door de practijk wordt gewaardeerd, blijkt uit de verschaffing van financieelen steun, o.a. van het Centraal Bureau der Veilingen in Nederland te 's-Gravenhage, van den Bond Westland te Poeldijk, van de Vereeniging voor Koeltechniek en de N.V. Bananen Import Maatschappij te Amsterdam. De proeven met belichting, bestraling en verwarming door middel van electriciteit worden gesteund door verschillende Provinciale Electriciteitsbedrijven, bevens door het Wetenschappelijk Fonds der Industrie, terwijl Philips-Eindhoven een bedrag ter beschikking stelde voor het bouwen van een kas ten behoeve van verdere

proefnemingen met de belichting van tuinbouwgewassen, terwijl verder nog de N.V. Kalimaatschappij een subsidie gaf tot ondersteuning van de proefnemingen in verband met de bestrijding van mozaïek-ziekte bij boonen.

Ook dient nog vermeld de overeenkomst tusschen de N.V. Pharm. Productenmaatschappij Philips-Van Houten met de afdeling Dierphysiologie over een vergelijkend onderzoek naar de waarde van levertraan en een praeparaat van D-vitaminen voor het opfokken van varkens.

Ik verwacht, dat een dergelijke opsomming, die in dit verslag natuurlijk niet gemist mag worden, bij velen de meening zal kunnen wekken, dat hiermede de juiste weg, waarlangs de Landbouwhoogeschool tot verdere uitbreiding harer werkzaamheden zal moeten streven, gevonden is.

Op den voorgrond gesteld, dat verstrekken van subsidie geen medezeggenschap in de proefnemingen beteekent, zoodat de hoogleeraar in den opzet en waardeering der proeven volkomen vrij blijft, ook dan deel ik die meening niet.

Indien men ziet, en als Rector krijgt men daar een oog in, hoeveel correspondentie en administratie, hoeveel besprekingen en beslommering van allerlei aard b.v. van den hoogleeraar in de Tuinbouwplantenteelt gevergd worden om deze schenkingen voor te bereiden, te ontvangen, over te dragen aan en opnieuw te ontvangen van het Rijk op bepaaldelijk van tevoren daarvoor aan te wijzen hoofden, dan vraag ik mij wel eens af, of deze schenkingen, die aan het eind tezamen slechts een luttel bedrag vormen, gezien de nu éénmaal niet onbepaalde arbeidskracht van den hoogleeraar, toch niet duur betaald worden en of, van handelsstandpunt gezien, het Rijk niet verstandiger deed die proefnemingen zelf te financieren en daardoor de energie van den hoogleeraar alleen voor zijn wetenschappelijk werk te behouden.

Maar in de woorden „van handelsstandpunt gezien” schuilt juist de moeilijkheid. De verhouding tusschen regeering en hoogleeraar is een geheel andere, dan tusschen patroon en aangestelde. De industrieel toch, die een ingenieur op hoog salaris aanstelt, zal trachten diens kennis en energie zooveel mogelijk ten nutte van de zaak te doen komen. Niet alzo het Rijk; men kan moeilijk aan de gedachte ont-komen, dat „de patroon in Den Haag” het liefste kalme, bedaarde ondergeschikten heeft, die zich goed weten te voegen in het administratieve gareel en weinig en vooral geen plotselinge extra-eischen aan het budget stellen.

Dat de hoogleeraar in Nederland, ondanks dat hij niet wordt aangezetz tot daden, maar veeleer steeds wordt geremd, toch over het algemeen met volle ambitie aan den arbeid blijft, mag zeker wel grootendeels worden toegeschreven aan zijn zeer bevoorrechte positie, welke

medebrengt het zich kunnen wijden aan zijn eigen lievelingsvak. Daar-aan schrijf ik het ook toe, dat collega SPRENGER de moeilijkheden, verbonden aan het verkrijgen van geld van buiten af, trotseert ten einde in ieder geval met zijn werk te kunnen doorgaan.

Het laboratorium voor Landbouwscheikunde, waarvan mijn voor-ganger de aanbesteding mocht aangeven, zal vrij zeker in de rede van mijn opvolger als te zijn voltooid en in gebruik genomen, kunnen worden vermeld. Indien dan collega HUDIG den noordelijken vleugel van het oude Bassecour verlaat, zal daarmee een meer dan 55-jarige traditie verbroken worden. Die vleugel toch heeft van den eersten beginne af gediend tot basis van de Landbouwscheikunde; daarin was gevestigd het eerste Rijksproefstation onder Prof. Dr. ADOLF MAYER en daar werden de bekende „Vorlesungen” van dien geleerde en daar gegeven, welke traditie werd voortgezet door Prof. ABERSON. Ondanks alle veranderingen, waarbij ik slechts wil aanhalen, dat uit die eenvoudige kern de beide proefstations in Wageningen, benevens die in Groningen, Hoorn en Maastricht zijn voortgekomen, was toch tot heden de leerstoel der Landbouwscheikunde daar gevestigd.

Hoe sterk de behoefte aan ruimte echter toeneemt, kan zeker niet beter worden aangegeven dan door dit feit, dat de toen uit slechts twee verdiepingen bestaande vleugel voldoende was voor leslokaal en laboratorium voor de leerlingen (op den beganen grond), benevens voor het geheele proefstation (op de verdieping), terwijl nu na het vertrek van HUDIG de beide inmiddels met een verdieping verhoogde vleugels nog niet voldoende zullen blijken te zijn voor de H.H. OLIVIER en TENDELOO.

Om U te laten zien, dat ook daaraan kan worden tegemoet gekomen, moet ik teruggaan tot de uiting van mijn voorganger, waar deze het had over de verschillende plannen om te komen tot de vooral voor Plantkunde, Geologie en Natuurkunde noodige uitbreidingen, en die daarbij de vrees uitsprak, dat de goedkoopere, maar minder goede oplossing wel zou worden gekozen. Dit is niet het geval geweest, en het stemt mij tot vreugde, dat ik nu kan zeggen, dat vooral door den „misschien iets gewaagden”, maar in ieder geval zeer krachtigen steun van den President-Curator het gelukt is van de Regering voldoende fondsen te verkrijgen om het Senaatsvoorstel van verleden jaar, waarin nog enkele verbeteringen zijn aangebracht, op een uitstekende wijze tot uitvoering te doen brengen.

Binnenkort zal namelijk worden begonnen:

1e. met de verbouwing van de bovenverdieping van het Hoofdgebouw, waardoor een teekenzaal van 22×8 , een collegezaal van 15×8 , benevens de noodige vertrekken voor de H.H. THAL LARSEN en POLAK zullen ter beschikking komen.

2e. met het maken van een uitbouw op den beganen grond tegen

den zuidgevel van het gebouw Natuurkunde, waardoor de practicumruimte voor Natuurkunde meer dan verdubbeld wordt en de collegezaal met ongeveer 20 zitplaatsen wordt vergroot. Tevens kan dan door de verhuizing van de H.H. THAL LARSEN en POLAK naar het Hoofdgebouw het museum van Geologie worden overgeplaatst naar de bovenverdieping, terwijl het bestaande practicum met de tegenwoordige museumruimte wordt uitgebreid.

3e. met het bouwen van een Laboratorium voor Plantkunde in den tuin van het Arboretum.

Het zal U allen duidelijk zijn, van welk groot belang dit voor de Landbouwhoogeschool is. Hierdoor toch krijgt collega REINDERS de gelegenheid zijn nieuwe laboratorium in te richten volgens de moderne eischen, waarbij dan ook het practisch werken door de studenten op plantenphysiologisch gebied tot zijn recht zal kunnen komen. Verschillende laboratoria in het buitenland werden daartoe door hem bezocht.

Het laboratorium is gedacht aan den bestaanden Postjesweg, maar zoodanig, dat het tevens volkomen goed komt te liggen aan den volgens het „Uitbreidingsplan” geprojecteerden nieuwen Postjesweg. Gelijk bekend gaat deze nieuwe weg door den Pomologischen tuin, zoodat nu uit den aard der zaak de bouw van het laboratorium de ruïne van dien door zijn bijzonderen aanleg door velen bewonderden tuin zal verhaasten. Iets verder begint het terrein bedoeld voor den bouw van het Laboratorium voor den Tropischen Landbouw. Ik wil dit in dit verband vermelden om uit te laten komen, dat de bouw van een groot gemeenschappelijk kassencomplex daardoor tot de mogelijkheden gaat behooren.

Ik zou hierbij feitelijk den beheerder van het Arboretum moeten bedanken voor de bereidwilligheid, waarmede hij meehelpt de uitvoering van dit plan mogelijk te maken, ware het niet, dat Jeswiet zelf de combinatie van Plantkunde en Plantensystematiek in denzelfden tuin van zoo'n groot belang acht ook voor zijn onderwijs, dat er waarschijnlijk een „daarvoor is geen reden” op zoude volgen.

Het verband tusschen de hiervoor aangegeven behoefte aan nog meer ruimte voor de Scheikunde en dit geheele bouwplan bestaat nu daarin, dat de colleges van de H.H. OLIVIER, SAX, TENDELOO en VERSCHUUR in de toekomst gegeven kunnen worden in de vrij komende collegezaal van Plantkunde, waardoor de tot heden gebruikte twee leslokalen, tezamen bijna een geheele verdieping vormende, vrij komen. Daardoor zal het mogelijk zijn, dat TENDELOO in den eenen vleugel zoowel voor de analytische scheikunde als voor de colloid- en physische chemie een afzonderlijke practicumzaal verkrijgt, terwijl OLIVIER in den anderen vleugel naast het organische practicum ook goede ruimten bekomt voor ingenieurspractica.

Voegen wij hier dan nog aan toe, dat de verder bij de verhuizing van REINDERS vrijkomende vertrekken t.z.t. door andere thans nog hospiteerende docenten zullen kunnen worden ingenomen, dan meen ik wel te mogen zeggen, dat de Landbouwhoogeschool door de uitvoering van dit bouwplan een grooten stap vooruit doet.

Om tegemoet te komen aan het tekort aan ruimte in het Laboratorium voor Entomologie zal nog een verbouwing van den westelijken zolder worden uitgevoerd, waarmede collega ROEPKE althans voorloopig geholpen zal zijn.

Het is na deze lange uitweiding over datgene, wat gebouwd zal worden, niet mijn bedoeling te spreken over datgene wat daarna nog op afdoening wacht. Voor één ding wil ik echter een uitzondering maken, en wel voor een kas voor roestonderzoek. Terwijl collega QUANJER met zijn assistent Dr. v. D. LAAR reeds een geruimen tijd zich hebben bezig gehouden met het onderzoek naar roest-resistente tarwerassen en daarvoor gebruik maakten van kleine primitief gebouwde kassen, welke daartoe in de aardappelbewaarplaats van het Laboratorium zijn opgesteld, blijkt het nu wel, dat voor het isoleeren en kweken van de verschillende roestschimmels een goed ingerichte kas, in welke afdeelingen temperatuur en vochtigheid voldoende geregeld kunnen worden, niet gemist kan worden. Een eenvoudig, reeds doorgezonden project van een uit vier afdeelingen bestaande kas ter grootte van ongeveer 100 m² wordt geraamd op f 16000,—. Het onderzoek naar de wijze, waarop een dergelijke kas moet worden ingericht, heeft wel zeer duidelijk aan het licht gebracht, dat Duitschland ons op dit gebied reeds vóór is, m.a.w. dat hier het feit reeds te constateeren is, waartegen wij in onze Beschouwingen van 1930 als volgt waarschuwd: „Slechts met de uiterste inspanning zal het ons kunnen gelukken, steeds aan de spits te blijven staan, en daarbij mogen noch de Voorlichtingsdienst, noch het landbouwonderwijs, noch de Landbouwhoogeschool belemmerd worden door een verkeerde zuinigheid.” Ik spreek den wensch uit, dat deze f 16000,— nog gevonden zullen worden, ten einde het mogelijk te maken dat wij in het nu aanhangige plan tot internationaal bestudeeren van het roestvraagstuk een dragelijk figuur slaan.

Tot slot van mijn verslag wil ik nog vermelden, dat onze lokalen behalve voor de plaatselijke vereenigingen ook dit jaar weer dienst deden voor de bijeenkomsten van:

- 1e. de Indische Landbouwtechnici;
- 2e. de Vereeniging van leeraren bij het Middelbaar Land- en Tuinbouwonderwijs en de Vereeniging van Directeuren van R.K. Land- en Tuinbouwscholen;
- 3e. de Nederlandsche Boschbouwvereeniging;
- 4e. het Nederlandsch Genootschap voor Landbouwwetenschap, in

samenwerking met de Ned. Plantenziektkundige Vereeniging, de Nederlandsche Genetische Vereeniging, de Nederlandsche Boscbouwvereeniging, de Ned. Fed. van Vereenigingen van Bedrijfspluimveehouders, den Kweekersbond, het Centraal Comité inzake keuring van gewassen, de Kon. Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde, de Nederl. Pomologische Vereen., het Inst. van Wag. Landbouwkundige Ingenieurs in Ned. Ind. en de Dendrologische Vereeniging.

Ik geef deze opsomming met zeer veel genoegen, en wel omdat daaruit blijkt, dat al die Vereenigingen Wageningen beschouwen als het aangewezen middelpunt voor het houden van hunne aan de landbouwwetenschap gewijde vergaderingen. Bijeenkomsten als van de Indische Landbouwtechnici, waarvan dit jaar de twaalfde werd gehouden, als de Landbouwweek, welke voortgekomen is uit de vroegere Aardappeldagen, Graslanddagen enz., als de zesde cursus op boschwetenschappelijk gebied, als de Studieweek, voortgekomen uit de vroegere bijeenkomsten onder leiding van den Inspecteur van het Landbouwonderwijs zijn naar mijn gevoel van het grootste belang voor de Landbouwhoogeschool. Zij onderhouden den bestaanden band tusschen de alma mater en hare afgestudeerden, maar daarnaast vlechten zij nieuwe banden tusschen de Landbouwhoogeschool en vele niet-Wageningers.

De overtuiging, dat dit van groot belang is voor onze school heeft ons dit jaar gevoerd tot de vraag aan de drie officieele landbouworganisaties om haar vergaderingen eens in Wageningen te willen houden, ten einde ons in de gelegenheid te stellen den bestuursleden het een en ander van de Landbouwhoogeschool te laten zien. Het Kon. Ned. Landb. comité heeft daaraan reeds voldaan, terwijl de Katholieke Nederl. Boeren- en Tuindersbond waarschijnlijk de volgende maand zal komen. Ook hier mogen wij vrij zeker verwachten, dat dit bezoek zich regelmatig zal herhalen, al ware het alleen daarom, dat één dag bij lange niet voldoende is voor de bezichtiging van onze hoogeschool.

En waarom stel ik ook dergelijke bezoeken zoo op prijs? Wel, omdat het m.i. van groot belang is, dat ook de Bestuursleden der Landbouwmaatschappijen weten, wat hier in Wageningen geschiedt. Een rondgang met het Bestuur van het Kon. Ned. Landb. Comité langs slechts enkele afdeelingen der hoogeschool opende de oogen van die leden, maar niet alleen van hen, ook van ons en wel om duidelijk te zien, dat de waardeering voor ons werken bij ieder verder bezoek steeg, om zich aan het einde te uiten in een groote bewondering voor het vele, dat hier in het belang van den landbouw wordt onderzocht, en voor de resultaten, die daarmede reeds behaald zijn.

In een land als het onze, waar de Regeering grootendeels in handen is van niet in den landbouw georiënteerden, schijnt het mij bovenmate nuttig te zorgen, dat althans de geheele georganiseerde landbouw uit volle overtuiging opkomt voor een goed geoutilleerde Landbouwhoogeschool. Dat daarmee dan tegelijk het geheele land een groote dienst wordt bewezen, heeft de Senaat in zijn „Beschouwingen inzake het belang voor Nederland en de Overzeesche gewesten bij een goede inrichting van de Landbouwhoogeschool” duidelijk met cijfers aangetoond.

Ik zal U de lange lijst van buitenlandsche geleerden en belangstellenden, die naar hier kwamen, besparen, maar wil nog een tweetal door mij op hoogen prijs gestelde bezoeken van niet-buitenlanders, namelijk van den nieuw benoemden Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië Jhr. Mr. B. C. DE JONGE en van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië, Dr. CH. J. BERNARD, die met kort verlof in ons land vertoefde, in herinnering brengen. Zijn Excellentie bleek op het gebied der plantkunde allerm minst een onbekende te zijn en legde dan ook bijzondere belangstelling voor de verschillende hem getoonde afdelingen aan den dag. Dat dit ook van Dr. BERNARD gezegd kan worden, spreekt wel vanzelf.

Mijnheer de President Curator! Het zal zeker geen verwondering baren, dat ik U als de verpersoonlijking van het College van Curatoren toespreek. Uit den aard der zaak toch geschiedt het contact tusschen beide colleges, behoudens administratieve besprekingen met Uwen daartoe steeds bereid zijnden secretaris, vrijwel uitsluitend door U. Ik wil U dan van deze plaats ten zeerste danken voor de innemende wijze, waarop dergelijke besprekingen door U worden geleid, en daarbij verklaren, dat iedere volgende bespreking voor mij opnieuw een bevestiging was van Uw groote belangstelling en algemeen inzicht in de vele zaken der Landbouwhoogeschool.

Waarde Collega's! Is een speciaal woord van dank aan U noodig? Ik meen van niet; hoogstens zou ik willen memoreeren, dat naast de zittingen van den Senaat het vooral de vele wekelijksche vergaderingen zijn, die wel is waar veel tijd kosten, maar waaraan ik toch lang met genoegen zal terugdenken.

Mijn dank gaat verder uit naar de ambtenaren van secretariaat en administratie voor hun groote bereidwilligheid om den Rector steeds weer opnieuw met alle gegevens te helpen. Indien ik echter een dergelijke bereidwilligheid vermeld, zou ik m.i. een fout begaan, als ik daarbij niet tevens den naam van den Dienstkringleider VAN LAAR daarmede, van wien zeker hetzelfde kan worden getuigd.

En daarmee kom ik aan het einde van mijn Rectoraat, dat door het samenvallen met veel werkzaamheden in de Wieringermeer voor

mij nu en dan wel zeer zwaar is geweest, maar waarvan ik overigens niet anders kan en wil zeggen, dan dat het mij een groote eer geweest is de Landbouwhoogeschool naar buiten te mogen vertegenwoordigen en naar binnen een steentje te mogen bijdragen voor haar grooteren bloei.

Collega THAL LARSEN, het deed mij bijzonder genoegen, dat gij, zij het dan na een korte aarzeling, U bereid verklaardet als Rector magnificus op te treden; het doet mij genoegen, omdat ik overtuigd ben, dat het Rectoraat bij U in veilige handen zal berusten, en dat ge de daaraan verbonden plichten met accuratesse en waardigheid zult vervullen.

Het zij me vergund ten teeken van de overdracht U de ambtsketen te overhandigen.

Den nieuwen Rector heil.